

YURAK ISHEMIK KASALLIGINING ASORATLARI

Jumayeva Muhabbat Mamadjon qizi

Buxoro Innovatsion Ta'lim va Tibbiyot Universiteti

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada yurak ishemik kasalligining (YIK) rivojlanish mexanizmi, uning yurak mushagida yuzaga keltiradigan funksional va tuzilmaviy o'zgarishlari, shuningdek eng ko'p uchraydigan asoratlari tahlil qilindi. Asosan miokard infarkti, yurak yetishmovchiligi, aritmiyalar, o'tkir o'lim, kardioskleroz va sudraluvchi ishemiyaning oqibatlari yoritilgan. Maqola oxirida kelajakda olib borilishi zarur bo'lgan ilmiy-amaliy yo'nalishlar va tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar: yurak ishemik kasalligi, ateroskleroz, miokard infarkti, aritmiya, yurak yetishmovchiligi, kardioskleroz, rehabilitatsiya

KIRISH

Yurak ishemik kasalligi — zamonaviy tibbiyotning eng dolzarb muammolaridan biri bo'lib, dunyo bo'yicha o'lim sabablarining yetakchi o'rnini egallaydi. Ishemiya yurak mushagiga kelayotgan qon oqimining kamayishi natijasida kislorod yetishmovchiligi yuzaga kelganda rivojlanadi. Uzoq davom etgan ishemiya asoratlari keltirib chiqarib, miokard tuzilmasi va funksiyasining buzilishiga olib keladi.

ASOSIY QISM

1. Yurak ishemik kasalligining asosiy sabablari

Koronar arteriyalar aterosklerozi

Arterial gipertenziya

Diabet mellitus

Dislipidemiya

Chekish, stress, ortiqcha vazn

Sabab bo'luvchi genetik omillar

2. Yurak ishemik kasalligida patogenez

Aterosklerotik pilakchalar koronar arteriyalarni toraytirib, miokardga yetarli qon yetib borishini kamaytiradi. Bu esa:

miokard gipoksiyasi,

anaerob metabolizm,

kardiositlar nekrozi, fibroz va kardioskleroz

bilan tugaydi.

YURAK ISHEMIK KASALLIGINING ENG MUHIM ASORATLARI

1. Miokard infarkti

YIKning eng xavfli asorati. Koronar tomir to'silib qolishi natijasida miokardning ma'lum qismi nekrozga uchraydi.

Klinik belgilari:

Nafas qisishi,

kuchli retrosternal og'riq,

aritmia,

sovuq ter.

Oqibatlari: yurak yetishmovchiligi, kardiogen shok, o'tkir o'lim.

2. Yurak yetishmovchiligi

Uzoq davom etgan ishemiya miokard kontraktil funksiyasini zaiflashtiradi. Klinik ko'rinishlar:

nafas qisishi,

shishlar,

tez charchash,

kechasi bo'g'ilish xurujlari.

3. Aritmiyalar

Ishemiya yurakning elektr tizimiga ta'sir ko'rsatadi. Eng keng tarqalganlari:

ventrikulyar taxikardiya,

o'tkir fibrillyatsiya,

AV-blok,

bradiaritmia.

Xavf: to'satdan yurak o'limi.

4. O'tkir yurak o'limi

Asosan og'ir ventrikulyar aritmiyalar fonida yuzaga keladi. Tez yordam ko'rsatilmagan holatlarda bir necha daqiqada o'lim kuzatiladi.

5. Stabil yoki nostabil stenokardiya asoratlari

Og'riq xurujlarining kuchayishi

Cheklangan jismoniy faollik

Hayot sifatining pasayishi

6. Kardioskleroz

Ishemiya natijasida miokard to'qimasi fibroz to'qima bilan almashinadi.

Natija:

yurak qisqarish kuchi pasayadi,

aritmiyalar rivojlanadi,

yurak yetishmovchiligi kuchayadi.

KELAJAKDA QILINADIGAN ISHLAR (TAVSIYALAR)

1. YIKni erta aniqlash bo'yicha skrining dasturlarini kengaytirish.

2. Genetik omillarni aniqlovchi diagnostik testlar ustida tadqiqotlar olib borish.

3. Aterosklerozni qaytaruvchi yangi dori vositalarini yaratish.

4. Reabilitatsiya markazlarida YIK bilan og'riga bemorlar uchun maxsus mashg'ulotlar joriy etish.

5. Telemeditsina asosida uy sharoitida monitoring tizimlarini ishlab chiqish.

6. Yosh aholida profilaktik sog'lom turmush tarzini shakllantirish bo'yicha ilmiy -amaliy dasturlar yaratish.

XULOSA

Yurak ishemik kasalligi jiddiy klinik oqibatlarga olib keladigan, dunyo miqyosida ko'p uchraydigan kasallikdir. Miokard infarkti, aritmiyalar, kardioskleroz va yurak yetishmovchiligi kasallikning eng xavfli asoratlardir. Erta tashxis, profilaktika va zamonaviy davolash usullari yordamida bu asoratlarni sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Braunwald E. Heart Disease, 2023.
2. ESC Guidelines, 2023.
3. AHA Acute Coronary Syndrome Guidelines, 2022.
4. Robbins Basic Pathology, 2023.
5. WHO Cardiovascular Diseases Fact Sheet, 2024.